

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

28. januar 2016 *

»Traktatbrud — direktiv 91/271/EØF — rensning af byspildevand — artikel 4 — sekundær eller tilsvarende rensning — bilag I, litra B og D«

I sag C-398/14,

angående et traktatbrudssøgsmål i henhold til artikel 258 TEUF anlagt den 20. august 2014,

Europa-Kommissionen ved P. Guerra e Andrade og E. Manhaeve, som befuldmægtigede,

sagsøger,

mod

Den Portugisiske Republik ved L. Inez Fernandes, J. Reis Silva og J. Brito e Silva, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af formanden for Første Afdeling, R. Silva de Lapuerta, som fungerende formand for Anden Afdeling, og dommerne J.L. da Cruz Vilaça, A. Arabadjiev, C. Lycourgos (refererende dommer) og J.-C. Bonichot,

generaladvokat: P. Cruz Villalón

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 17. juni 2015,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 22. september 2015,

afsagt følgende

* Processprog: portugisisk.

Dom

- 1 Europa-Kommissionen har i stævningen nedlagt påstand om, at det fastslås, at Den Portugisiske Republik, idet den ikke har sikret et passende niveau for rensningen af byspildevand i 52 udvalgte byområder, har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 4 i direktiv 91/271/EØF om rensning af byspildevand (EFT L 135, s. 40), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1137/2008 af 22. oktober 2008 (EUT L 311, s. 1, herefter »direktiv 91/271«).

Retsforskrifter

- 2 Første, tredje, fjerde og ottende betragtning til direktiv 91/271 har følgende ordlyd:

»Kommissionen blev ved Rådets resolution af 28. juni 1988 om beskyttelse af Nordsøen og andre farvande i Fællesskabet [EFT C 209, s. 3] opfordret til at fremsætte forslag til foranstaltninger på fællesskabsplan til rensning af byspildevand.

[...]

[F]or at forebygge negative påvirkninger af miljøet som følge af udledning af utilstrækkeligt rensset byspildevand er der et generelt behov for sekundær rensning af byspildevand.

[I] følsomme områder må der kræves mere vidtgående rensning, og i nogle mindre følsomme områder vil primær rensning kunne betragtes som tilstrækkelig.

[...]

[D]er er behov for overvågning af rensningsanlæg, vandrecipienter og bortskaffelsen af slam for at sikre, at miljøet beskyttes mod negativ påvirkning fra spildevandsudledning.»

- 3 Direktivets artikel 1 har følgende ordlyd:

»Dette direktiv vedrører opsamling, rensning og udledning af byspildevand samt rensning og udledning af spildevand fra visse industrisektorer.

Formålet med direktivet er at beskytte miljøet mod negative påvirkninger fra ovennævnte spildevandsudledninger.«

- 4 Direktivets artikel 2 bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

- 1) »[b]yspildevand« husspildevand eller en blanding af husspildevand og industrispildevand og/eller regnvand fra befæstede arealer

[...]

- 5) »[k]loaknet« et system af rørledninger, der opsamler og transporterer byspildevand

- 6) »1 PE (personækvivalent)« den mængde organisk stof, der kan nedbrydes biologisk med et fem-døgns biokemisk iltforbrug (BOD₅) på 60 g ilt pr. dag

[...]

- 8) »[s]ekundær rensning« rensning af byspildevand ved en proces, som almindeligvis består af biologisk rensning efterfulgt af en sekundær sedimentation, eller ved en anden proces, som indebærer overholdelse af kravene i tabel 1 i bilag I.

[...]«

- 5 Samme direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne skal sikre, at alle byområder bliver forsynet med kloaknet til opsamling af byspildevand

- senest den 31. december 2000 for så vidt angår samtlige udledninger fra byområder med over 15 000 PE, og
- senest den 31. december 2005 for byområder med mellem 2 000 og 15 000 PE.

[...]«

- 6 Artikel 4 i direktiv 91/271 har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne skal sikre, at byspildevand, der tilledes kloaknet, før udledningen underkastes sekundær rensning eller en tilsvarende rensning efter følgende plan:

- senest den 31. december 2000 for så vidt angår samtlige udledninger fra byområder med over 15 000 PE
- senest den 31. december 2005 for så vidt angår samtlige udledninger fra byområder med mellem 10 000 og 15 000 PE
- senest den 31. december 2005 for så vidt angår udledninger til ferskvand og flodmundinger fra byområder med mellem 2 000 og 10 000 PE.

[...]

3. De i stk. 1 og 2 omhandlede udledninger fra rensningsanlæg for byspildevand skal opfylde de relevante krav i bilag I, litra B. [...]

[...]«

- 7 Ifølge direktivet artikel 8, stk. 1, gælder, at:

»Medlemsstaterne kan i undtagelsestilfælde, der skyldes tekniske problemer, for geografisk afgrænsede befolkningsgrupper forelægge Kommissionen en særlig anmodning om en længere frist til at opfylde kravene i artikel 4.«

- 8 Direktivets artikel 15, stk. 1, første afsnit, samt stk. 4 bestemmer:

»1. De ansvarlige myndigheder eller relevante organer skal overvåge

- udledninger fra rensningsanlæg for byspildevand for i overensstemmelse med kontrolprocedurerne i bilag I, litra D, at sikre, at kravene i bilag I, litra B, overholdes

[...]

4. Medlemsstaten skal opbevare de oplysninger, som de ansvarlige myndigheder eller relevante organer har indsamlet i henhold til stk. 1, 2 og 3, og stille dem til rådighed for Kommissionen inden seks måneder efter at være blevet anmodet herom.«

9 Bilag I, litra B, til direktiv 91/271 med overskriften »Udledning fra rensningsanlæg for byspildevand til vandrecipienter« bestemmer:

- »1. Rensningsanlæg skal projekteres eller ændres således, at der kan udtages repræsentative prøver af det tilledte spildevand og af det rensede spildevand, før det udledes til vandrecipienten.
2. Udledninger fra rensningsanlæg for byspildevand, der skal renses i henhold til direktivets artikel 4 og 5, skal opfylde de i tabel 1 anførte krav.

[...]«

10 Litra D i bilag I til direktiv 91/271 om referencemetoder til brug ved kontrol med og evaluering af resultater har følgende ordlyd:

- »1. Medlemsstaterne skal sikre, at der anvendes en kontrolmetode, som mindst svarer til de nedenfor beskrevne krav.

Alternative metoder til de i nr. 2, 3 og 4 nævnte kan anvendes, hvis det kan dokumenteres, at der opnås tilsvarende resultater.

Medlemsstaterne skal give Kommissionen alle relevante oplysninger om den anvendte metode. Hvis Kommissionen mener, at betingelserne i nr. 2, 3 og 4 ikke er opfyldt, forelægger den et passende forslag for Rådet.

2. Der indsamles flowproportionale eller tidsproportionale 24-timers prøver på samme veldefinerede sted ved rensningsanlæggets udløb og om nødvendigt ved indløbet for at kontrollere, at det udledte spildevand opfylder de i dette direktiv fastlagte krav.

Der skal gøres brug af afprøvet international laboratoriepraksis for at begrænse forringelsen af prøverne mest muligt i tidsrummet fra indsamlingen til gennemførelsen af analysen.

3. Det antal prøver, der mindst skal tages pr. år, fastsættes i forhold til rensningsanlæggets størrelse, og prøverne tages med regelmæssige mellemrum i årets løb efter følgende regler:

– 2 000 til 9 999 PE: 12 prøver i løbet af det første år

derefter 4 prøver om året, hvis det kan dokumenteres, at spildevandet i løbet af det første år opfylder bestemmelserne i dette direktiv

hvis en af de 4 prøver ikke opfylder kravene, skal der tages 12 prøver i det efterfølgende år.

– 10 000 til 49 999 PE: 12 prøver

4. Renset spildevand skal anses for at overholde de relevante parametre, hvis spildevandsprøverne viser, at vandet for hver relevant parameter isoleret betragtet er i overensstemmelse med den relevante grænseværdi efter følgende retningslinjer:
- a) For de parametre, der er anført i tabel 1 og i artikel 2, nr. 7, er det største tilladte antal prøver, der ikke opfylder kravene i tabel 1 og i artikel 2, nr. 7, udtrykt i koncentration og/eller i procentvis nedbringelse, angivet i tabel 3.
 - b) For de parametre i tabel 1, der er udtrykt i koncentration, må prøver, der ikke opfylder kravene, under normale driftsvilkår ikke afvige fra grænseværdierne med mere end 100%. For så vidt angår grænseværdierne for koncentrationer i forbindelse med suspenderet stof kan afvigelser på indtil 150% accepteres.

[...]

5. Ekstreme værdier for den pågældende vandkvalitet tages ikke i betragtning, når de skyldes usædvanlige omstændigheder som f.eks. kraftige regnskyl.»

- 11 Tabel 1 i bilag I til direktivet indeholder de gældende krav for udledninger fra rensningsanlæg for byspildevand i henhold til direktivets artikel 4 og 5. De beskrives som følger:

Parametre	Koncentration	Mindste procentvis nedbringelse [i forhold til mængden i det tilledte spildevand]	Referencemålemetode
Biokemisk iltforbrug (BOD5 ved 20 °C) uden nitrifikation [...]	25 mg/l O ₂	70 til 90 [...]	[...]
Kemisk iltforbrug (COD)	125 mg/l O ₂	75	[...]
Suspenderet stof	35 mg/l [...] 35 i relation til artikel 4, stk. 2 (over 10 000 PE) 60 i relation til artikel 4, stk. 2 (mellem 2 000 og 10 000 PE)	90 [...] 90 i relation til artikel 4, stk. 2 (over 10 000 PE) 70 i relation til artikel 4, stk. 2 (mellem 2 000 og 10 000 PE)	[...]

- 12 Tabel 3 i bilag I til direktiv 91/271 fastsætter bl.a., at når antallet af serier af prøver taget i et givet år ligger mellem fire og syv, er det største tilladte antal prøver, der ikke opfylder kravene, fastsat til en. Når antallet af prøver taget i et givet år ligger mellem otte og seksten, er det største tilladte antal prøver, der ikke opfylder kravene, fastsat til to.

Den administrative procedure

- 13 Den 23. november 2009 sendte Kommissionen en åbningsskrivelse til Den Portugisiske Republik, i hvilken den anførte, at Den Portugisiske Republik havde tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 3, 4, og 10 i direktiv 91/271 for så vidt angik 186 byområder beliggende på den pågældende medlemsstats område, og af denne grund opfordrede den til at fremsætte bemærkninger.

- 14 Den Portugisiske Republik besvarede den 19. februar 2010 åbningsskrivelsen og gav oplysninger vedrørende de omhandlede 186 byområder og ajourførte sit svar ved en skrivelse af 12. januar 2012.
- 15 Den 22. juni 2012 sendte Kommissionen en begrundet skrivelse til Den Portugisiske Republik, i hvilken den på baggrund af de opnåede oplysninger anførte, at visse byområder, som ansås for at overtræde artikel 3 i direktiv 91/271, på dette tidspunkt opfyldte kravene i EU-lovgivningen, men at medlemsstaten stadig ikke overholdt de forpligtelser, der påhviler den i henhold til artikel 4 i direktiv 91/271, for så vidt angik 77 byområder med mellem 2 000 og 15 000 personækvivalenter. Kommissionen anførte, at disse 77 byområder foretog udledninger af spildevand i ferskvand eller flodmundinger såvel i normale områder som følsomme områder uden hverken at sikre et passende niveau for rensning eller sænke det biokemiske iltforbrug (BOD) og det kemiske iltforbrug (COD) i overensstemmelse med værdierne i bilag I til direktiv 91/271. Kommissionen anmodede Den Portugisiske Republik om at træffe de foranstaltninger, som var nødvendige for at efterkomme den begrundede udtalelse, senest to måneder fra modtagelsen af denne.
- 16 Ved skrivelse af 3. august 2012 besvarede Den Portugisiske Republik den begrundede udtalelse, idet den hævdede, at 17 ud af de 77 byområder på dette tidspunkt opfyldte kravene i direktiv 91/271, og at direktivets bestemmelser på kort sigt ville blive overholdt i mere end halvdelen af de byområder, der var omhandlet i den begrundede udtalelse. Den Portugisiske Republik gav også tilsagn om regelmæssigt at underrette Kommissionen om situationens udvikling.
- 17 I mangel af oplysninger fra Den Portugisiske Republiks side udspurgte Kommissionen ved skrivelse af 23. oktober 2013 den pågældende medlemsstat om situationen i forhold til opfyldelsen af dens forpligtelser. Sidstnævnte svarede ved skrivelse af 26. november 2013, idet den anførte, at 53 byområder stadig ikke opfyldte kravene i direktiv 91/271.
- 18 Den Portugisiske Republik præciserede ved skrivelse af 10. juni og 4. juli 2014, at 40 byområder, der var omhandlet i den begrundede skrivelse, nu opfyldte kravene i direktiv 91/271, og at for så vidt angik de 37 byområder, hvor der fortsat forelå en overtrædelse, ville situation i forhold til 15 af disse være bragt i orden ved udgangen af 2015, idet de resterende 22 byområder dog fortsat var i en situation, hvor der var tale om manglende overholdelse.
- 19 Da Kommissionen ikke var tilfreds med de forklaringer, der blev fremført af Den Portugisiske Republik, har den besluttet at anlægge denne sag.

Om søgsmålet

Parternes argumenter

- 20 Kommissionen har i stævningen anført, at Den Portugisiske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 4 i direktiv 91/271 for så vidt angår rensning af byspildevand i de følgende 52 byområder: Alvalade, Odemira, Loriga, Pereira do Campo, Vila Verde (PTAGL 420), Mação, Paço, Pontével, Vila Nova de São Bento, Castro Daire, Arraiolos, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Amares/Ferreiras, Alcácer do Sal, Amareleja, Gonsundeira, Salvaterra de Magos, Mogadouro, Melides, Vila Verde (PTAGL 421), Santiago do Cacém, Serpa, São Bartolomeu de Messines, Monchique, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Vendas Novas, Lousada, Felgueiras, Riachos, Tolosa, Meda, Alter do Chão, Tábua, Portel, Viana do Alentejo, Cinfães, Vila de Prado, Ponte de Reguengo, Canas de Senhorim, Repeses, Mangualde, Nelas, Vila Viçosa og Santa Comba Dão.

- 21 Kommissionen har anført, at Den Portugisiske Republik i henhold til artikel 4 i direktiv 91/271 siden den 1. januar 2006 skulle sikre, at byspildevand fra disse byområder underkastes sekundær rensning eller en tilsvarende rensning, der overholder de i tabel 1 i bilag I til direktiv 91/271 indeholdte værdier. I denne forbindelse har Kommissionen gjort gældende, at Den Portugisiske Republik med henblik på at opfylde kravene i direktivets artikel 4 burde have sendt Kommissionen resultaterne af kontrollen, der i overensstemmelse med bilag I, litra D, punkt 3, til direktiv 91/271, godtgjorde, at det vand, der blev taget med regelmæssige mellemrum ved rensningsanlæggenes afløb i løbet af disses første driftsår, opfyldte direktivets krav.
- 22 Kommissionen er således af den opfattelse, at den generelle og vedblivende overtrædelse i talrige små byområder kan forårsage uoprettelige miljøskader. Den har også gjort gældende, at de økonomiske vanskeligheder, som Den Portugisiske Republik har påberåbt sig under den administrative procedure, ikke kan retfærdiggøre det hævdede traktatbrud.
- 23 I sit svarskrift har Den Portugisiske Republik gjort gældende, at Kommissionen i sin stævning har anerkendt, at tilsidesættelsen af de i artikel 4 i direktiv 91/271 indeholdte forpligtelser ikke er bekræftet i forhold til 26 ud af de 52 byområder, der er omhandlet i stævningen – dvs.: Loriga, Paço, Vila Nova de São Bento, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Amares/Ferreiras, Gonsundeira, Salvaterra de Magos, Mogadouro, Melides, Vila Verde-Minho, Santiago do Cacém, Serpa, São Bartolomeu de Messines, Vendas Novas, Lousada, Felgueiras, Riachos, Meda, Alter do Chão, Tábua, Vila de Prado, Mangualde og Nelas.
- 24 Derudover har Den Portugisiske Republik for så vidt angår byområderne Alvalade, Odemira, Pereira do Campo, Vila Verde – Sintra, Mação, Arraiolos, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Alcácer do Sal, Amareleja, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Portel, Cinfães, Canas de Senhorim, Repeses, Vila Viçosa og Santa Comba Dão gjort gældende, at det nødvendige arbejde for, at rensningsanlæggene for byspildevand opfylder kravene i direktiv 91/271 på tidspunktet for indlevering af Den Portugisiske Republiks svarskrift, er igangværende og under alle omstændigheder vil blive afsluttet inden udgangen af 2015.
- 25 Hvad angår byområderne Pontével, Castro Daire, Monchique, Tolosa, Viana do Alentejo og Ponte de Reguengo er de undersøgelser og foranstaltninger, der er nødvendig for at opfylde kravene i artikel 4 i direktiv 91/271, ifølge Den Portugisiske Republik på tidspunktet for indlevering af svarskriftet nået meget langt i deres gennemførelse.
- 26 Den pågældende medlemsstat har præciseret, at der er blevet afholdt utallige møder, og at der er foretaget en lang række skridt med henblik på at sikre, at der kan fastsættes rimelige frister, samt at de frister, der er tale om i de foregående præmisser i denne dom, overholdes, og har anført, at der med henblik på at sikre udførelsen af projekterne i de kommuner, der står over for økonomiske vanskeligheder, er blevet offentliggjort en særlig udtalelse om det operationelle program om territorial forbedring (OPTF), der garanterer en 85% finansiering af de pågældende arbejder.
- 27 I replikken har Kommissionen fastholdt sit søgsmål i forhold til de 52 byområder, der er omhandlet i stævningen, og navnlig anført, at Den Portugisiske Republik i forhold til de 26 byområder, der er nævnt i denne doms præmis 23, ikke har vedlagt svarskriftet nogen beviser til støtte for sine påstande. I mangel af oplysninger om indsamling af prøver såvel som vedrørende kontrol- og evalueringsmetoder for så vidt angår de pågældende byområder har Kommissionen således anført, at Den Portugisiske Republik ikke har opfyldt bestemmelserne i direktiv 91/271. I denne forbindelse har den pågældende institution gjort gældende, at de sidste oplysninger, som Den Portugisiske Republik fremsendte til den, er fra den 4. juli 2014 og omhandler en oversigt over situationen den 30. juni 2014.
- 28 Den Portugisiske Republik har i duplikken gjort gældende, at Kommissionen den 22. december 2014 modtog et supplerende svar på den begrundede udtalelse, i hvilket Den Portugisiske Republik gjorde status over situationen i de pågældende byområder.

- 29 Idet den baserede sig på de nye oplysninger, som blev indsendt til Kommissionen, har Den Portugisiske Republik gjort gældende, at byområderne Loriga, Paço, Vila Nova de São Bento, Vale de Santarém, Gonsundeira, Salvaterra de Magos, Mogadouro, Serpa, São Bartolomeu de Messines, Riachos, Meda, Alter do Chão, Tábua og Mangualde har efterkommet bestemmelserne i direktiv 91/271.
- 30 Hvad angår de andre byområder, der er omhandlet i denne sag, har Den Portugisiske Republik gjort gældende enten, at disse er i færd med at efterkomme bestemmelserne i direktiv 91/271, og at de månedlige analytiske data er ved at blive tilvejebragt, eller at opfyldelsen af bestemmelserne generelt er undervejs.

Domstolens bemærkninger

- 31 Det skal indledningsvis bemærkes, at Kommissionen under retsmødet for Domstolen har afgrænset genstanden for søgsmålet til 44 byområder, idet den anførte, at sidstnævnte ikke længere omfattede byområderne Paço, Gonsundeira, Salvaterra de Magos, São Bartolomeu de Messines, Lousada, Felgueiras, Riachos og Meda.
- 32 Det skal derudover bemærkes, at det er ubestridt, at alle de byområder, i forhold til hvilke Kommissionen har fastholdt sit søgsmål, har mellem 2 200 og 13 400 personækvivalenter.
- 33 Ifølge Kommissionen indebærer de forpligtelser, der påhviler medlemsstaterne i henhold til artikel 4 i direktiv 91/271, at der skal foretages den i bilag I, litra D, til direktivet fastlagte kontrol, i forbindelse med hvilke det antal prøver, det mindst er nødvendigt at tage over en periode på et år, varierer i forhold til størrelsen på det pågældende rensningsanlæg – bl.a. i løbet af det første driftsår. Den Portugisiske Republik har for sit vedkommende under retsmødet gjort gældende, at de forpligtelser, der følger af artikel 4 i direktiv 91/271, skal anses for at være opfyldt, så snart en prøve af udledningerne fra et rensningsanlæg i drift fremviser værdier i overensstemmelse med de i direktivet fastlagte parametre.
- 34 Artikel 4, stk. 1, i direktiv 91/271 bestemmer, at »[m]edlemsstaterne skal sikre, at byspildevand, der tilledes kloaknet, før udledningen underkastes sekundær rensning eller en tilsvarende rensning«, og præciserer, at denne rensning afhængigt af antallet af personækvivalenter og udledningsområdet for vandet skal være etableret inden den 31. december 2000 eller inden den 31. december 2005. Direktivets artikel 4, stk. 3, bestemmer, at de i denne artikels stk. 1 omhandlede udledninger fra rensningsanlæg for byspildevand »skal opfylde de relevante krav i bilag I, litra B« til nævnte direktiv.
- 35 Det følger af bilag I, litra B, nr. 1, til direktiv 91/271, at »[r]ensningsanlæg skal projekteres eller ændres således, at der kan udtages repræsentative prøver af det tilledte spildevand og af det rensede spildevand, før det udledes til vandrecipienten«. Litra B, nr. 2, bestemmer, at »[u]dledninger fra rensningsanlæg for byspildevand, der skal renses i henhold til direktivets artikel 4 og 5, skal opfylde de i tabel 1 anførte krav«.
- 36 Det skal bemærkes, at artikel 4 i direktiv 91/271 ikke henviser til direktivets bilag I, litra D, der fastsætter »[r]eferencemetoder[ne] til brug ved kontrol med og evaluering af resultater«. Dette punkt omhandler det behov, der er angivet i ottende betragtning til direktivet, ifølge hvilket »der er behov for overvågning af rensningsanlæg, vandrecipienter og bortskaffelsen af slam for at sikre, at miljøet beskyttes mod negativ påvirkning fra spildevandsudledning«, og udgør et led i en vedvarende overvågning af udledninger. I denne forbindelse fastsætter bilag I, litra D, nr. 3, til direktiv 91/271 det antal prøver, der mindst skal tages hvert år, og bestemmer, at prøveresultaterne for et givet år i visse tilfælde har indflydelse på de prøver, der skal tages året efter.

- 37 Som generaladvokaten har anført i punkt 43 i forslaget til afgørelse, vedrører bilag I, litra D, i direktiv 91/271 en løbende forpligtelse, hvormed det søges at sikre, at udledningerne »over tid« overholder de kvalitetskrav, som de skal opfylde fra rensningsanlæggets idriftsættelse.
- 38 Følgelig bestemmer artikel 4 i direktiv 91/271 – selv om den indeholder en resultatforpligtelse i forhold til, at udledninger fra rensningsanlæg for byspildevand skal opfylde kravene i direktivets bilag I, litra B – dog ikke i forbindelse med opfyldelsen heraf, at der skal foretages prøvetagning over et helt år.
- 39 Såfremt en medlemsstat er i stand til at fremlægge en prøve, der opfylder kravene i bilag I, litra B, til direktiv 91/271, skal de forpligtelser, der følger af sidstnævntes artikel 4, således anses for at være overholdt.
- 40 Det skal bemærkes, at den i nævnte artikel 4 indeholdte forpligtelse, ifølge hvilken byspildevand skal underkastes rensning, der opfylder kravene i bilag I, litra B, med henblik på at overholde formålet om beskyttelse af miljøet mod negative påvirkninger fra spildevandsudledninger, som det er affattet i artikel 1 i direktiv 91/271, videreføres ved den kontrol af udledningerne fra rensningsanlæg, der er foreskrevet i direktivets artikel 15, stk. 1, første punktum, der direkte henviser til dettes bilag I, litra D. I denne forbindelse skal det bemærkes, at den foreliggende sag ikke drejer sig om en tilsidesættelse af de forpligtelser, der påhviler Den Portugisiske Republik i henhold til artikel 15 i direktiv 91/271.
- 41 Til støtte for denne fortolkning skal det konstateres, at artikel 3 og 4 i direktiv 91/271 pålægger medlemsstaterne de samme tidsfrister, for at byområderne – for så vidt angår førstnævnte artikel – er forsynet med et kloaknet for byspildevand og – for så vidt angår den anden artikel – at byspildevandet underkastes sekundær eller tilsvarende rensning, inden det udledes. Hvis man skulle lægge den fortolkning af artikel 4 i direktiv 91/271 til grund, som Kommissionen har gjort gældende, skulle slutdatoerne i direktivets artikel 4 have været fastlagt med et års mellemrum i forhold til de i artikel 3 indeholdte slutdatoer, idet dette mellemrum på et år ville gøre det muligt for medlemsstaterne at foretage prøvetagninger i henhold til nævnte direktivs bilag I, litra D. Imidlertid er der ikke i forhold til den frist, der er givet i artikel 3 i direktiv 91/271, fastlagt nogen supplerende frist for medlemsstaternes opfyldelse af kravene i direktivets artikel 4.
- 42 Selv om artikel 8 i direktiv 91/271 tillader en forlængelse af den frist, der er givet til at opfylde kravene i samme direktivs artikel 4, skal det i øvrigt understreges, at en sådan forlængelse kun eventuelt gives på grundlag af en særlig anmodning, og at denne artikel under alle omstændigheder ikke omhandler en obligatorisk hensyntagen til et antal prøver, som den pågældende medlemsstat mindst skal foretage inden for den supplerende frist.
- 43 Derudover kan det argument, som Kommissionen har fremført under retsmødet, hvorefter det hele års prøvetagning er begrundet i kraft af »dimensionsprincippet« i artikel 10 i direktiv 91/271, der bestemmer, at der skal tages hensyn til sæsonbestemte svingninger i udledninger af spildevand over et helt år, for at det med føje kan fastslås, at kravene i artikel 4 i direktiv 91/271 er blevet overholdt, ikke tiltrædes.
- 44 Nævnte artikel 10 bestemmer nemlig, at der ved projekteringen af spildevandsrensningsanlæggene skal tages hensyn til sæsonbestemte svingninger. Følgelig skal der tages hensyn til »dimensionsprincippet«, inden et spildevandsrensningsanlæg overhovedet idriftsættes.
- 45 Det må følgelig fastslås, at artikel 4 i direktiv 91/271 pålægger medlemsstaterne inden for de i bestemmelsen angivne frister at sørge for, at de pågældende byområder før udledningen underkaster byspildevand, der tilledes de kloaknet, som byområderne er forsynet med i overensstemmelse med direktivets artikel 3, passende rensning, og at udledningerne skal opfylde de relevante krav i direktivets bilag I, litra B. Denne forpligtelse indebærer ikke, at den i direktivets bilag I, litra D, fastsatte prøvetagning skal strække sig over et helt år, for at det med føje kan fastslås, at de pågældende anlæg opfylder kravene i samme direktivs bilag I, litra B.

- 46 Det er på baggrund af disse betragtninger, at det skal undersøges, om det foreliggende traktatbrudssøgsmål, for så vidt som det omhandler de 44 byområder, der er tale om i denne doms præmis 31, er grundet.
- 47 I denne henseende skal der mindes om, at selv om det inden for rammerne af et traktatbrudssøgsmål i medfør af artikel 258 TEUF påhviler Kommissionen at godtgøre, at det hævdede traktatbrud foreligger, ved fremlæggelse for Domstolen af de oplysninger, som er nødvendige for, at denne kan efterprøve, om der foreligger et traktatbrud, og selv om Kommissionen ikke kan påberåbe sig nogen formodning herfor, skal der tages hensyn til den omstændighed, at Kommissionen i forbindelse med efterprøvelsen af, om de nationale bestemmelser, der skal sikre en effektiv gennemførelse af et direktiv, anvendes korrekt i praksis, ikke har nogen undersøgelsesbeføjelser på området og derfor i vidt omfang er afhængig af de oplysninger, som eventuelle klagere og den pågældende medlemsstat selv har meddelt (jf. i denne retning dom Kommissionen mod Portugal, C-526/09, EU:C:2010:734, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 48 Heraf følger bl.a. at det, når Kommissionen har givet oplysninger, der fyldestgørende beviser, at de nationale bestemmelser, der gennemfører et direktiv, ikke anvendes korrekt i praksis på den sagsøgte medlemsstats område, påhviler den pågældende medlemsstat konkret og detaljeret at bestride de således fremlagte oplysninger og følgerne heraf (jf. i denne retning dom Kommissionen mod Portugal, C-526/09, EU:C:2010:734, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 Det skal ligeledes bemærkes, at spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger traktatbrud, skal vurderes på baggrund af forholdene i den berørte medlemsstat, som de var ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse, og at ændringer af forholdene i tiden derefter kan ikke tages i betragtning af Domstolen (jf. bl.a. domme Kommissionen mod Grækenland, C-440/06, EU:C:2007:642, præmis 16, og Kommissionen mod Belgien, C-395/13, EU:C:2014:2347, præmis 39).
- 50 I den foreliggende sag gav den begrundede udtalelse af 22. juni 2012 Den Portugisiske Republik en frist på to måneder fra modtagelsen af udtalelsen til at opfylde forpligtelserne i henhold til artikel 4 i direktiv 91/271. Fristen for at opfylde direktivets krav udløb således den 22. august 2012.
- 51 Hvad angår byområderne Alvalade, Odemira, Pereira do Campo, Vila Verde (PTAGL 420), Mação, Pontével, Castro Daire, Arraiolos, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Alcácer do Sal, Amareleja, Monchique, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Portel, Viana do Alentejo, Cinfães, Ponte de Reguengo, Canas de Senhorim, Repeses, Vila Viçosa, Santa Comba Dão og Tolosa har Den Portugisiske Republik i sit svarskrift anført, at arbejderne på rensningsanlæggene på tidspunktet for indlevering af svarskriftet var igangværende eller planlagt med henblik på at opfylde forpligtelserne i artikel 4 i direktiv 91/271. Følgelig er det ubestridt, at disse byområder ikke ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse opfyldte kravene i artikel 4, for så vidt som de ikke rådede over operationelle spildevandsrensningsanlæg.
- 52 Hvad angår byområderne Loriga, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Amares/Ferreiras, Mogadouro, Melides, Vila Verde (PTAGL 421), Serpa, Vendas Novas, Vila de Prado og Nelas fremgår det af de for Domstolen fremlagte sagsakter – bl.a. af to tabeller, der stammer fra de portugisiske myndigheder og gør status over byområdernes opfyldelse af kravene i artikel 4 i direktiv 91/271 den 30. juni 2014 og den 10. december i samme år – at det nødvendige arbejde med henblik på at opfylde kravene i den nævnte artikel enten var blevet afsluttet i løbet af 2013 eller 2014 eller ville blive gjort færdige i løbet af 2014 eller 2015. Det er derfor ubestridt, at disse byområder heller ikke opfyldte kravene i artikel 4 i direktiv 91/271 ved udløbet af den frist, som blev indrømmet Den Portugisiske Republik til at efterkomme kravene i denne artikel.
- 53 For så vidt angår byområderne Vila Nova de São Bento, Santiago do Cacém, Alter do Chão, Tábua og Mangualde fremgår det af de i foregående præmis omtalte tabeller, at disse byområder fra 2012 eller endnu tidligere rådede over et funktionsdygtigt spildevandsrensningsanlæg. Såfremt det antages, at

disse arbejder var blevet gjort færdige i løbet af 2012 eller endnu tidligere, ville resultaterne af en første prøve rent faktisk kunne være blevet tilsendt Kommissionen af Den Portugisiske Republik inden udløbet af fristen i den begrundede udtalelse den 22. august 2012. Imidlertid har Den Portugisiske Republik ikke fremlagt nogen relevante oplysninger på dette punkt for Domstolen. Under disse omstændigheder må Kommissionen anses for at have ført bevis for berettigelsen af dens klagepunkt for så vidt angår de fem byområder.

- 54 Under disse omstændigheder må det konstateres, at Den Portugisiske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 4 i direktiv 91/271, idet den ikke i byområderne Alvalade, Odemira, Pereira do Campo, Vila Verde (PTAGL 420), Mação, Pontével, Castro Daire, Arraiolos, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Alcácer do Sal, Amareleja, Monchique, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Portel, Viana do Alentejo, Cinfães, Ponte de Reguengo, Canas de Senhorim, Repeses, Vila Viçosa, Santa Comba Dão, Tolosa, Loriga, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Amares/Ferreiras, Mogadouro, Melides, Vila Verde (PTAGL 421), Serpa, Vendas Novas, Vila de Prado, Nelas, Vila Nova de São Bento, Santiago do Cacém, Alter do Chão, Tábua og Mangualde har sikret, at udledninger fra rensningsanlæg for byspildevand underkastes et passende niveau for rensningen i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bilag I, litra B, til nævnte direktiv.

Sagens omkostninger

- 55 I henhold til artikel 138, stk. 1, i Domstolens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Den Portugisiske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Den Portugisiske Republik har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Anden Afdeling):

- 1) **Den Portugisiske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 4 i Rådets direktiv 91/271/EØF af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1137/2008 af 22. oktober 2008, idet den ikke i byområderne Alvalade, Odemira, Pereira do Campo, Vila Verde (PTAGL 420), Mação, Pontével, Castro Daire, Arraiolos, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Alcácer do Sal, Amareleja, Monchique, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Portel, Viana do Alentejo, Cinfães, Ponte de Reguengo, Canas de Senhorim, Repeses, Vila Viçosa, Santa Comba Dão, Tolosa, Loriga, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Amares/Ferreiras, Mogadouro, Melides, Vila Verde (PTAGL 421), Serpa, Vendas Novas, Vila de Prado, Nelas, Vila Nova de São Bento, Santiago do Cacém, Alter do Chão, Tábua og Mangualde har sikret, at udledninger fra rensningsanlæg for byspildevand underkastes et passende niveau for rensningen i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bilag I, litra B, til nævnte direktiv.**
- 2) **Den Portugisiske Republik betaler sagens omkostninger.**

Underskrifter